

Benvolguts amics del Canal Taronja al Bages,

No em puc estar d'expressar admiració i suport al senyor Francesc Villegas, contertulià del programa Barra Lliure, per la seva intervenció al programa del dijous 14 de Juliol quan va posar sobre la taula la qüestió dels perjudicis ambientals i econòmics que la mineria de potassa ocasiona a la comarca de Bages. Va ser una intervenció que l'honora a ell personalment i al col·lectiu que en certa mesura representa dedicat a la cultura, la història i l'art en aquesta comarca. Va ser també una demostració de compromís i estima al país, a la seva història i als seus rius, valls i muntanyes.

Els costos públics de l'activitat minera al Bages van encendre un debat fins aleshores més aviat ensopit. És clar que el tema interessa i que té una gran magnitud, per més que moltes autoritats, com aquells súbdits del conte del Rei Nu, prefereixin no veure-ho. Des de fa dècades, l'impacte ambiental i de retruc econòmic de la mineria és el tema per excel·lència al Bages.

Pel costat paisatgístic, les muntanyes estèrils de residus salins de Súria i de Sallent són a la vista de tothom. Són els abocadors més grans de Catalunya i també els més perjudicials, no només perquè artificialitzen el paisatge, sinó perquè la sal es dissol en l'aigua de pluja i en la humitat que capta de l'aire i arriba en forma de salmorra a pous, fonts, rieres i rius.

En paraules del Director General de Planificació de l'Agència Catalana de l'Aigua, senyor Gabriel Borràs, en un acte al teatre Kursaal de Manresa el març del 2009, els runams salins del Bages són el problema a la qualitat de l'aigua més greu de Catalunya. Que no s'estranyi ningú doncs perquè l'ACA s'hagi involucrat en la restauració del runam abandonat de Vilafruns, amb els objectius d'evitar en origen contaminació salina al Llobregat i de provar tècniques d'impermeabilització d'abocadors salins. Podem afegir també que els runams salins del Bages són l'incompliment més flagrant a Catalunya a la normativa que obliga a restaurar els espais afectats per activitats extractives i, entre els abocadors de residus que per naturalesa s'haurien de considerar especials, els que estan en pitjors condicions a Catalunya.

El senyor Francesc Villegas va enfocar de manera intel·ligible el problema al parlar dels costos públics per pal·liar els impactes ambientals causats per la mineria, una empresa privada; per més que altres contertulians s'entossudissin a no voler-ho entendre. En aquest punt, la conductora del programa i un convidat van demanar dades i més dades. És evident que el senyor Villegas no tenia preparat un estat de comptes, ni és aquesta la funció que se li demana, i que d'una revisió minuciosa de comptes no en pot sortir una tertúlia amena. Qui sí que informa periòdicament d'inversions per pal·liar la salinització de l'aigua de la conca del Llobregat és l'ACA. L'informe del març 2009 presentat a Manresa llistava 10 actuacions, amb un total d'inversió de 277 milions d'euros. No és pas poca cosa! Tampoc és estrany que l'ACA es vegi ara abocada a apujar el cànon de l'aigua. Les obres públiques principals derivades de la salinització minera són les instal·lacions per treure sals de l'aigua del Llobregat a les grans plantes potabilitzadores d'Abrera i de Sant Joan Despí, un nou col·lector de salmorres construït des d'Abrera al mar per conduir el rebuig salí d'aquestes plantes potabilitzadores i el projecte de nou col·lector de salmorres al Bages, des de Cardona i de Balsareny fins a Castellgalí on s'unirien i fins a Abrera on connectaria amb l'anterior. D'entre aquests 277M€, el cost de restauració de Vilafruns se n'emporta només 7,5M€. El més preocupant és però que, malgrat aquestes obres, el problema no s'atrapa mai, creix amb l'abocament diari de tones de residus en runams incapaçs de contenir la salmorra.

Em desplaui haver d'expressar-me així, però mereix una especial censura l'actuació obstruccionista que aquest dia va tenir la conductora del programa. Insistentment, sense aportar informació ni argumentació, va dedicar-se a desmerèixer i negar la intervenció del senyor Villegas. Aquesta actitud és a les antípodes del que se suposa que han de ser la moderació i l'animació d'una tertúlia.

Més censurable encara va ser la intervenció del senyor Antonio Julian, ex-alcalde de Súria, persona antigament vinculada a Iberpotash –un lligam que mai ha trencat totalment en la seva etapa política- i qui, amb aquest currículum, se suposa bon coneixedor de la mineria. Antonio Julian va mentir explícitament al presentar l'impacte ambiental de la mineria com una cosa del

passat, no pas d'ara. Va demanar al senyor Villegas dades i imatges dels perjudicis ambientals de la mineria, quan per responsabilitats públiques anteriors seria més aviat a ell mateix a qui tocaria aportar-les.

Precisament, de dades i estudis no en falten. Al voltant de la salinització de la conca del Llobregat poden consultar-se en línia les dades analítiques de la [xarxa de control de l'aigua superficial al web de l'ACA](#) i les de la [plataforma Montsalat](#), existeixen estudis específics realitzats pel dpt. d'Enginyeria Minera i Recursos Naturals de l'EPSEM-UPC, la tesi doctoral de Maria Rovira, dades i estudis propis de l'ACA, d'Agbar, del dpt. d'Ecologia de la UB i de molts d'altres. Tots, sense excepció, lliguen temporalment i territorialment la salinització de pous, fonts, rieres i rius amb els runams salins.

Per imatges de l'afectació als boscos són recomanables visites a la vall de Soldevila (Sallent) que li ha tocat la desgràcia del runam del Cogulló, a la Corbatera com exemple d'un dels centenars de casos de fuites de salmorres del col·lector i al tronc del roure de Llussa, exhibit com a monument a la plaça del Sindicat, a Santpedor, després de resultar mort a la vora del riu d'Or per la salinització procedent del runam del Cogulló. També són instructives sobre la salinització progressiva les visites a les fonts del Pitoi, del Borinot i de l'Illa a Sallent, a la font Gran que havia abastit Santpedor, al torrent de Bellver a Callús, i a l'entrada de salmorra al Llobregat enfront de la Botjosa. Adjunto tres imatges de la desolació de la vall de Soldevila; n'hi prou per copsar la tragèdia ambiental de la sal.

El contertulià i alcalde del pont de Vilomara i Rocafort, senyor Cecilio Rodríguez, potser per suport al seu col·lega senyor Antonio Julian, es va sumar a la negació de l'evidència i va intentar desviar la conversa cap a la planta de reciclatge de piles del seu municipi, com si el senyor Villegas hagués llançat una diatriba en contra de les activitats industrials en general. Res més lluny de la realitat; el senyor Villegas havia tret el tema de la mineria, no pas un rebuig sistemàtic a tota activitat econòmica com el que se li va atribuir. Aquí, altra vegada, la conductora del programa va fallar al permetre la tergiversació i que es possessin al mateix sac la mineria i el reciclatge de piles, com si fossin un únic tema.

En honor a la veritat, hagués estat bé que els senyors Antonio Julian i Cecilio Rodríguez haguessin explicat que els seus municipis, Súria i el Pont de Vilomara, capten l'aigua per ser potabilitzada just més amunt dels punts on, respectivament, el Cardener i el Llobregat queden salinitzats per l'entrada de salmorra procedent dels runams. Súria pren l'aigua del Cardener al Pla de Reguant, poc abans del Fusteret on lixiviat del runam de Súria entren subterràniament al riu. La proporció alta d'ió potassi delata l'origen miner de la salinitat al Cardener més avall del Fusteret. Per la seva banda, el Pont de Vilomara no capta l'aigua del Llobregat al seu pas per la població perquè és massa salada, sinó que la va a buscar a Balsareny, derivada cap a la Sèquia abans que resulti salinitzada a Sallent. Senyors Julian i Rodríguez, els fets els desmenteixen.

Tot plegat no us fa pensar que és precisament perquè hi ha polítics indignes, que hi ha tants ciutadans indignats?

Reitero l'encert del senyor Francesc Villegas en treure els temes de més importància ambiental al Bages i la valentia en defensar-los en una tertúlia francament hostil.

Jordi Badia, 15.07.2011